

Sven Lindqvistin harhat

Dosentti Markku Mattila kirjoitti *Tieteessä tapahtuu* -lehden numeroon 5/2018 katsauksen Marjo Liukkosen teokseen *Hennalan naismurhat 1918* (Vastapaino 1918). Hän käy kirjoituksessaan läpi Liukkosen teoksesta löytämiään metodologisia virheitä ja ongelmia; tähän osuuteen en puutu. Mutta Mattilan kirjoituksessa on kohta, jota ei voi jättää huomiotta:

Sosiaalidarwinistisesta ajattelusta ja sen käyttämisestä kansanmurhien perusteluun esimerkiksi Pohjois-Amerikassa ja Afrikassa – jonka mentaalisenä jatkumona Liukkonen (mielestäni aivan oikein) *Hennalan naismurhat* esittää – on olemassa hyvää kirjallisuutta. Suomeksi ehkä paras johdatus aiheeseen on Sven Lindqvistin (1996) *Tappakaa ne saatanat!* (Kursivointi Mattilan.)

Tätä Sven Lindqvistin (s. 1932) lipun nostoa ei voi sivuuttaa. Lindqvist ei ollut mikään tutki- ja vaan vasemmistolainen kirjailija ja journalisti. Hänen teoksensa *Tappakaa ne saatanat!* (alkukielellä *Utrota varenda jävel!*) perussanoma on, että eurooppalaisen siirtomaavallan perimmäinen tavoite oli hävittää ”värilliset” rodut sukupuuttoon. Eikä vain siirtomaavallan: hän julistaa, että tämä oli ollut jo vuosisatoja ”eurooppalaisen ajattelun ydin” (sanat todella Lindqvistin). Hän päättelee, että natsien tuhoamisleirit olivat vain tämän koko länsimaisen kulttuurin läpäisseen perusajatuksen johdonmukainen huipennus.

Lindqvist perustaa väitteensä sitaatteihin höyrypäisimmiltä kirjoittajilta, mitä on onnistunut löytämään, kuten filosofi Herbert Spenceriltä, sosiaalidarwinismin isältä, tai tutkimusmatkailija Henry Morton Stanleyta, pahamaineiselta rasistilta. Hänen teoksessaan, jos missä on metodologisia virheitä ja ongelmia – eikä paljon muuta olekaan.

Siirtomaavallan, kuten muustakin historiasta, löytyy paljon pahaa. Mutta kuten valloittajat yleensäkin, Euroopan siirtomaavaltujen johtajat ja hallitukset – siis ne, jotka todella päättivät asioista – eivät valtansa vakiinnutettuaan pyrkineet hävittämään alamaisiaan sukupuuttoon vaan panemaan heidät töihin ja keräämään verot ja voitot. Ei tämäkään ole meistä nykyään oikein, mutta perin juurin eri asia se on.

Lindqvistin väittäminen on niin uskomattoman valheellinen ja väärämielinen, että sen lyö laudal-

ta vain hänen teoksensa menestys: se sai kotimaassaan jo ilmestymisvuonna 16 000 kappaleen levikin, se on käännetty vaikka kuinka monelle kielelle ja palkittu monta kertaa, ja ainoan näkemäni kriittisen arvion siitä olen kirjoittanut minä itse (*Kanava* 3/1997).

Lindqvistin kirjailijanura alkoi 1950-luvulla, mutta hengeltään se kuuluu ennen kaikkea 1960–70-luvuille, jolloin kokonainen sukupolvi lukeneistoa omaksui maailmankatsomukseksensa, ettei maailmassa ole ollut mitään niin inhottavaa kuin länsimainen kulttuuri ja yhteiskunta ja ettei näistä kerta kaikkiaan voi löytää kyllin pahaa sanottavaa. Lindqvist aatetoverineen ei hitustakaan eroa AKS:n ryssävihaajista, joitten mielestä vihan kohteesta ”saa puhua vain hammasta purren”.

Miksi tätä ei oitis nähty enempää Ruotsissa kuin niissä maissa, joiden kielelle teos käännettiin? Koska kirjoittajat pelkäsivät kuollakseen leimautuvansa ”kolonialismin puolustajiksi”. Tai siis vähemmistö heistä – pääosahan oli jo valmiiksi siinä määrin Lindqvistin kannalla, että oikopäätä yhtyi hänen ajatuksiinsa.

Lindqvistin päättelyn lukemattomia virheitä ei kannata käydä läpi. Yksi empiirinen eli todennettava tosiasia riittää (niille, jotka tunnustavat sellaisten todistusvoiman): se, mitä tapahtui Belgian kuninkaan Leopold II:n hallitsemassa Kongossa 1880–1900-luvulla, ja mitä siitä seurasi.

Kuningas Leopold oli hankkinut nykyisen Kongon demokraattisen tasavallan alueen yksityiseen hallintaansa vuonna 1884 ja kahminut sieltä valtavia omaisuuksia hirvittävään hintaan: miljoonia alueen alkuasukkaita (jotka eivät tienneet olevansa ”kongolaisia”) kuoli tai surmattiin näissä riistohankkeissa. 1900-luvun ensimmäisellä kymmenluvulla Euroopan maiden lehdissä kerrottiin seikkaperäisesti näistä hirmuteoista, ja niiden nostattama kansainvälinen paheksunta pakotti Leopoldin luovuttamaan alueen Belgian valtiolle – näin syntyi Belgian Kongo (1908–60).

1900-luvun ensikymmentä ei voi muuna pitää kuin Euroopan kolonialismin huippuajankana. Jos ”eurooppalaisen ajattelun ydin” oli muiden kuin eurooppalaisten rotujen hävittäminen sukupuuttoon, eikä se juuri tällöin olisi nähnyt harpanneensa aimo askelen kohti täyttymystään? Mutta Euroopan maiden vallanpitäjät päinvastoin reagoivat

Kongosta tullesiin tietoihin kauhuissaan ja vaativat moiselle menolle loppua.

Lindqvistin kaltaisen intellektuellin ei voi odottaa tämän tosiasian edessä muuttavan kantansa – hänen omaa yhteiskuntaansa vihaavissa silmissään se vain todistaa, että länsimaat kaiken muun pahan lisäksi ovat vielä tekopyhiäkin. Mutta aika outoa tekopyhyyttä sellainen on, mikä saa länsimaat kiistämään ”oman ajattelunsa ytimen”

juuri silloin, kun ”ajattelun ydin” oli saavuttanut siihen asti suurimman voittonsa.

Se siitä: Lindqvistin teoksella ei ole muuta arvoa kuin todisteena 1900-luvun loppuvuosikymmenten ”älyllisestä” pötypuheesta, jolle ei suinkaan ole tullut loppua eikä ihan pian tulekaan.

JAAKKO ANHAVA

Kirjoittaja on helsinkiläinen toimittaja.